

The European Parliament and the Promotion of Human Rights in Third Countries: A Comparative Study of the Parliamentary Diplomacy of the Ninth Legislative Term on Women's Rights and Gender Equality in Relation to Iran and Mexico

*Mohammadreza Majidi**

*Shahireh Nozari***

DOI: 10.22096/hr.2025.2060330.1747

Received Date: 11/05/2025 - Accepted Date: 01/11/2025

Abstract

This article explores the role of the European Parliament in advancing human rights—particularly women's rights and gender equality—in third countries, with a specific focus on Iran and Mexico during its ninth legislative term (2019–2024). As a norm-driven global actor, the European Union employs parliamentary diplomacy as a strategic instrument to promote democratic values and human rights abroad. Within this framework, the European Parliament seeks to influence domestic developments in third countries through tools such as resolutions, interparliamentary dialogues, and engagement with civil society organizations. Grounded in the theoretical perspectives of constructivism and social institutionalism, the study conducts a comparative analysis of the Parliament's approaches to Iran and Mexico, aiming to identify the key factors that shape the effectiveness of parliamentary diplomacy. The findings suggest that success in this domain is contingent upon variables such as the internal political dynamics of target countries, alignment with broader EU foreign policy mechanisms, and the ability to build networks with non-state actors. By focusing on the gender dimension of parliamentary diplomacy, this research addresses a gap in the human rights literature and demonstrates that, while operating under the normative framework of global human rights discourse, the European Parliament has at times advanced strategic interests and challenged the legitimacy of political regimes in third countries. Methodologically, the study adopts a qualitative, descriptive-analytical approach.

Keywords: Parliamentary diplomacy; European Parliament; women's rights; gender equality; EU norm-driven action.

* Associate Professor, Department of Regional Studies, Faculty of Law and Politics, University of Tehran, Tehran, Iran. (Corresponding Author)
Email: mmajidi@ut.ac.ir

** PhD Candidate in Regional Studies, Faculty of Law and Politics, University of Tehran, Tehran, Iran.
Email: shahireh_nozari@ut.ac.com

پارلمان اروپا و ارتقای حقوق بشر در کشورهای ثالث: مطالعه تطبیقی دیپلماسی پارلمانی دوره قانون گذاری نهم در موضوع حقوق زنان و برابری جنسیتی در قبال ایران و مکزیک

محمد رضا مجیدی *

شهیره نوذری **

DOI: 10.22096/hr.2025.2060330.1747

[تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۲/۲۱ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۸/۱۰]

چکیده

این مقاله به بررسی نقش پارلمان اروپا در ارتقای حقوق بشر، به ویژه حقوق زنان و برابری جنسیتی، در کشورهای ثالث با تمرکز بر ایران و مکزیک طی دوره قانون گذاری نهم (۲۰۲۴-۲۰۱۹) می پردازد. اتحادیه اروپا در جایگاه یک کنشگر هنجار محور جهانی، از دیپلماسی پارلمانی به منزله ابزاری برای ترویج ارزش های دموکراتیک و حقوق بشری بهره می گیرد. در این چارچوب، پارلمان اروپا از طریق ابزارهایی چون قطعنامه ها، گفت وگوهای بین پارلمانی و تعامل با نهادهای مدنی، می کوشد بر سیاست های داخلی دولت های ثالث تأثیر بگذارد. این مطالعه، ضمن بهره گیری از چارچوب نظری سازه گرایی و نهادگرایی اجتماعی، به مقایسه تطبیقی نحوه کنش پارلمان اروپا در قبال ایران و مکزیک می پردازد و در پی پاسخ به این پرسش است که چه عواملی بر میزان موفقیت این نوع دیپلماسی اثرگذارند. یافته ها نشان می دهد که میزان اثرگذاری دیپلماسی پارلمانی به عواملی چون زمینه های داخلی کشورهای هدف، هماهنگی با دیگر نهادهای اتحادیه اروپا و ظرفیت شبکه سازی با بازیگران غیردولتی وابسته است. این پژوهش با تمرکز بر بُعد جنسیتی دیپلماسی پارلمانی، خلأ موجود در ادبیات حقوق بشری را پوشش داده و نشان می دهد پارلمان اروپا، با وجود کنش در چارچوب گفتمان جهانی حقوق بشر، عملاً به دنبال پیشبرد اهداف استراتژیکی و تضعیف مشروعیت نظام های سیاسی کشورهای ثالث عمل کرده است. روش این پژوهش کیفی با رویکرد توصیفی - تحلیلی است.

واژگان کلیدی: دیپلماسی پارلمانی؛ پارلمان اروپا؛ حقوق زنان؛ برابری جنسیتی؛ کنش هنجار محور اتحادیه اروپا.

* دانشیار، گروه مطالعات منطقه ای، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه تهران، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)
Email: mmajidi@ut.ac.ir

** دانشجوی دکتری مطالعات منطقه ای، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.
Email: shahireh_nozari@ut.ac.com

۱. مقدمه

از دوران جنگ سرد تاکنون، اتحادیه اروپا برخلاف دیگر قدرت‌های جهانی سیاست خارجی خود را بر مبنای قدرت نرم و گسترش هنجارهای دموکراتیک بنا کرده است. در این راستا، جهانی‌سازی حقوق بشر به یکی از اصول محوری سیاست خارجی اتحادیه تبدیل شده است، به طوری که رعایت این اصول شرط اساسی عضویت در این نهاد محسوب می‌شود.^۱ گنجاندن مفاد حقوق بشری در توافق‌نامه‌های اقتصادی اتحادیه با شرکای تجاری و تأکید بر رعایت این حقوق در اسناد سیاست خارجی، امنیتی و دفاعی، نشان‌دهنده پایبندی اتحادیه اروپا به ارزش‌های دموکراتیک گواهی بر این تعهد است. برای مثال، ماده ۶ معاهده آمستردام تصریح می‌کند که اتحادیه اروپا بر پایه اصولی همچون احترام به حقوق بشر استوار است و در صورت نقض مداوم این اصول از سوی کشورهای عضو، ممکن است برخی از حقوق آنان در اتحادیه محدود شود. در این چارچوب، دیپلماسی پارلمانی به‌منزله یکی از ابزارهای کلیدی اتحادیه در ترویج ارزش‌های حقوق بشری و دموکراتیک اروپایی مطرح شده است. دیپلماسی پارلمانی در دو دهه گذشته، نقش نهادهای قانون‌گذاری در تأثیرگذاری بر سیاست خارجی و تقویت گفتگوهای فرامرزی بیشتر از پیش مرکز توجه محققان قرار گرفته است.^۲ برخلاف دیپلماسی سنتی که عمدتاً توسط دولت‌ها و نهادهای اجرایی به پیش می‌رود، این نوع دیپلماسی به مذاکرات رسمی و دولتی محدود نمی‌شود، بلکه گفتگوهای غیررسمی، جلسات دوجانبه، تشکیل انجمن‌های چندجانبه و همکاری با سازمان‌های غیردولتی را نیز دربرمی‌گیرد.^۳ پارلمان اروپا، در جایگاه یکی از مهم‌ترین نهادهای قانون‌گذاری فراملی، نقش برجسته‌ای در بهره‌گیری از دیپلماسی پارلمانی برای ارتقای حقوق بشر ایفا کرده است. از زمان معاهده لیسبون، این نهاد اختیارات بیشتری در هدایت سیاست‌های حقوق بشری اتحادیه از جمله

1. Frank Schimmelfennig et al., *The Rise of International Parliaments: Strategic Legitimation in International Organizations* (Oxford: Oxford University Press, 2021).

2. Frans W. Weisglas and Gonnje de Boer, "Parliamentary Diplomacy," *The Hague Journal of Diplomacy* 2, no. 1 (2007): 93-99, <https://doi.org/10.1163/187119007X180494>; Andrés Malamud and Stelios Stavridis, "Parliaments and Parliamentarians as International Actors," in *The Ashgate Research Companion to Non-State Actors*, ed. Bob Reinalda (Farnham: Ashgate, 2011), 101-115, <https://doi.org/10.4324/9781315613369>.

3. Olivier Costa, Clarissa Dri, and Stelios Stavridis, eds., *Parliamentary Dimensions of Regionalization and Globalization: The Role of Inter-Parliamentary Institutions* (Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2013); Bruno Theodoro Luciano, *Parliamentary Agency and Regional Integration in Europe and Beyond: The Logic of Regional Parliaments* (London: Routledge, 2022).

صدور قطعنامه‌هایی در مورد نقض حقوق بشر، مشارکت در گفتگوهای مستقیم با دولت‌ها و نهادهای پارلمانی کشورهای دیگر به دست آورده است.^۴ یکی از حوزه‌های کلیدی که پارلمان اروپا در تلاش برای تأثیرگذاری در آن بوده، ارتقای حقوق زنان و برابری جنسیتی است که به‌عنوان ارکان اساسی اتحادیه اروپا، در ماده ۲ پیمان اتحادیه اروپا^۵ به رسمیت شناخته شده‌اند.^۶ پارلمان اروپا با ایفای نقش فعال در پیشبرد این حقوق، نه تنها در داخل اتحادیه، بلکه در عرصه روابط خارجی اروپا از طریق ابزارهایی مانند قطعنامه‌ها، نمایندگی‌های دیپلماتیک و گفت‌وگوهای بین پارلمانی، نسبت به مسائل مرتب در کشورهای ثالث واکنش نشان داده است. کمیته امور خارجی پارلمان اروپا^۷ و کمیته فرعی آن در حقوق بشر،^۸ به‌منزله دو بازوی دیپلماسی پارلمانی اروپا، نقش مهمی در رصد تحولات بین‌المللی، تبیین مواضع حقوق بشری اتحادیه، و اعمال فشار سیاسی و نمادین بر دولت‌های ثالث ایفا می‌کنند. با وجود این، همچنان خلأ پژوهشی در مورد دیپلماسی پارلمانی اروپا در حوزه زنان و برابری جنسیتی وجود دارد. بیشتر پژوهش‌های موجود بر سازوکارهای داخلی پارلمان اروپا بر حمایت از حقوق بشر در داخل اتحادیه متمرکز شده‌اند و توجه کمتری به فعالیت‌های دیپلماتیک خارجی این نهاد شده است.^۹ افزون بر این، مطالعات موجود عمدتاً دیپلماسی پارلمانی را در حوزه‌هایی مانند تجارت، امنیت و محیط‌زیست بررسی کرده‌اند و نقش آن در ارتقای حقوق زنان و برابری جنسیتی کمتر موضوع تحلیل قرار گرفته است.^{۱۰} با توجه به خلأ

4. Christina Eckes, "How the European Parliament's Participation in International Relations Affects the Deep Tissue of the EU's Power Structures," *International Journal of Constitutional Law* 12, no. 4 (2014): 904–929, <https://doi.org/10.1093/icon/mou067>; Katharina L. Meissner and Magnus G. Schoeller, "Rising Despite the Polycrisis? The European Parliament's Strategies of Self-Empowerment after Lisbon," *Journal of European Public Policy* 26, no. 7 (2019): 1075–1093, <https://doi.org/10.1080/13501763.2019.1619187>.

5. *Treaty on European Union (TEU)*, consolidated version, in *Official Journal of the European Union*, C202 (2016): 13–46

6. *Treaty on the Functioning of the European Union (TFEU)*, consolidated version, in *Official Journal of the European Union*, C202 (2016): 47–390, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12016E/TXT>.

7. Committee on Foreign Affairs (AFET)

8. Subcommittee on Human Rights (DROI)

9. Johanna Kantola and Emanuela Lombardo, "The European Parliament as a Gender Equality Actor: A Contradictory Forerunner," in *Handbook of Feminist Governance*, ed. Marian Sawer et al. (Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2023), 299–310; Barbara Gaweda, Mattia Siddi, and Catherine Miller, "What's in a Name? Gender Equality and the European Conservatives and Reformists' Group in the European Parliament," *Party Politics* 29, no. 5 (2023): 829–839, <https://doi.org/10.1177/13540688221116247>.

10. Kolja Raube, Meltem Müftüler-Baç, and Jan Wouters, eds., *Parliamentary Cooperation and*

ادبیاتی موجود، پرسش اصلی این پژوهش آن است که پارلمان اروپا چگونه از ارتقای حقوق بشر و برابری جنسیتی در دیپلماسی پارلمانی خود در قبال کشورهای ثالث استفاده می‌کند و چه عواملی بر میزان موفقیت یا شکست دیپلماسی پارلمانی آن در این حوزه تأثیرگذار بوده‌اند. فرضیه نگارندگان آن است که پارلمان اروپا در جایگاه یک کنشگر استراتژیک، از طریق همگام‌سازی ابتکارات دیپلماتیک پارلمانی، تقویت ارتباطات نهادی با کنشگران غیردولتی، و بهره‌گیری از ابزارهای نظارتی و هنجاری، می‌کوشد بر سیاست‌های کشورهای ثالث در حوزه زنان و برابری جنسیتی تأثیر بگذارد و منافع خود را در عرصه جهانی ارتقا دهد. با این حال، میزان موفقیت یا شکست این دیپلماسی به عوامل مختلفی از جمله پذیرش داخلی در کشورهای هدف، هماهنگی با سایر نهادهای اتحادیه اروپا و تعامل با بازیگران غیردولتی بستگی دارد.

با توجه به گستردگی موضوع، بازه زمانی پژوهش به دوره قانون‌گذاری نهم؛ یعنی سال‌های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۴ میلادی محدود شد و دو کشور مکزیک و ایران به‌عنوان نمونه‌های مطالعاتی برای بررسی تأثیر دیپلماسی پارلمانی اروپا در حوزه حقوق زنان و برابری جنسیتی انتخاب شدند. انتخاب این دو کشور بر اساس معیارهای نظری مشخص صورت گرفته است: هر دو کشور در دوره نهم پارلمان اروپا هدف قطعنامه‌های متعددی در زمینه حقوق زنان قرار گرفتند، اما تفاوت‌های بنیادین در ساختار سیاسی، روابط با اتحادیه اروپا، و فرهنگ حقوق بشری آنها را به نمونه‌های ایدئال برای آزمون فرضیه تبدیل کرده است. بررسی این دو کشور امکان می‌دهد تا نقش ابزارها و ظرفیت‌های پارلمان اروپا در تأثیرگذاری بر سیاست‌های داخلی کشورهای ثالث و همچنین محدودیت‌ها و عوامل زمینه‌ای مؤثر بر موفقیت یا شکست این دیپلماسی، به‌طور دقیق تحلیل شود. رویکرد نظری مقاله حاضر از تلفیق نظریات سازه‌انگاری و نهادگرایی اجتماعی است و روش تحقیق آن کیفی با رویکرد توصیفی - تحلیلی است. مکتب سازه‌انگاری بر نقش هنجارها، ارزش‌ها و ایده‌ها در شکل‌دهی به سیاست‌های بین‌المللی تأکید دارد^{۱۱} و نهادگرایی اجتماعی هم به اهمیت نهادها و قواعد عملیاتی در سطح بین‌المللی می‌پردازد.^{۱۲} این دو رویکرد به تحلیل نقش

Diplomacy in EU External Relations: An Essential Companion (Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2019).

11. Martha Finnemore and Kathryn Sikkink, "International Norm Dynamics and Political Change," *International Organization* 52, no. 4 (1998): 887-917, <https://doi.org/10.1162/002081898550789>.

12. James G. March and Johan P. Olsen, "The New Institutionalism: Organizational Factors in Political Life," *American Political Science Review* 78, no. 3 (1983): 734-749, <https://doi.org/10.2307/1961840>.

هنجارها، ارزش‌ها، نهادها و قواعد عملیاتی در سیاست‌های پارلمانی اروپا در ترویج حقوق بشر و برابری جنسیتی در کشورهای ثالث کمک می‌کنند. برای گردآوری اطلاعات از منابع کتابخانه‌ای و اینترنتی استفاده شده است.

۲. مکانیسم‌های حمایت از ارتقای حقوق زنان در دیپلماسی پارلمانی اروپا

ارتقای حقوق زنان به یکی از محورهای اصلی سیاست خارجی اتحادیه اروپا تبدیل شده است و این امر در اسناد راهبردی نهادهای اتحادیه اروپا به وضوح بازتاب یافته است.^{۱۳} سومین نسخه از برنامه اقدام جنسیتی برای سیاست خارجی اتحادیه اروپا (۲۰۲۱-۲۰۲۵)^{۱۴} که توسط کمیسیون اروپا و سرویس اقدام خارجی اتحادیه اروپا^{۱۵} نیز تصویب شده است، نشان‌دهنده تعهدات جدی اتحادیه در این زمینه محسوب می‌شود. این برنامه بر کمبود حضور زنان در عرصه‌های عمومی از جمله در نقش‌های سیاسی، نمایندگی پارلمانی، مذاکره‌کنندگان صلح و مشارکت‌کنندگان در فرایندهای دموکراتیک تأکید دارد و پنج محور کلیدی را برای پیشبرد برابری جنسیتی در سیاست خارجی اتحادیه اروپا مشخص کرده است: ادغام ملاحظات جنسیتی در تمامی سیاست‌های خارجی از طریق رویکردهای تحول‌آفرین جنسیتی، حقوق محور و چندبعدی؛ تقویت حضور اتحادیه اروپا در نهادهای چندجانبه، منطقه‌ای و ملی برای پیشبرد برابری جنسیتی؛ مبارزه با خشونت جنسیتی، حمایت از سلامت جنسی و باروری زنان و توانمندسازی سیاسی، اقتصادی و اجتماعی زنان؛ ترویج رهبری مبتنی بر برابری جنسیتی در سطوح مدیریتی و سیاسی اتحادیه اروپا؛ و راه‌اندازی سیستم‌های نظارتی برای ارتقای شفافیت، پاسخگویی و دسترسی به اطلاعات.^{۱۶} پارلمان اروپا نه تنها در تعریف و اجرای

13. *reaty on European Union* (TEU), art. 2 and 3, consolidated version, Official Journal of the European Union, C 202, June 7, 2016, 13–45, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12016M/TXT>; *Treaty on the Functioning of the European Union* (TFEU), arts. 8, 10, 19, 153, and 157, consolidated version, Official Journal of the European Union, C 202, June 7, 2016, 47–390, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12016E/TXT>; *Charter of Fundamental Rights of the European Union*, arts. 21 and 23, Official Journal of the European Union, C 202, June 7, 2016, 389–405, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12012P/TXT>.

14. The Gender Action Plan for EU External Action (GAP III)

15. The European External Action Service (EEAS)

16. European Commission and High Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy, *EU Gender Action Plan (GAP) III – An Ambitious Agenda for Gender Equality and Women's Empowerment in EU External Action*, JOIN(2020) 17 (Brussels, November 25, 2020), 17.

سیاست‌های خارجی اتحادیه نقش دارد، بلکه در جایگاه نهادی منتخب و دموکراتیک، ابزارهایی مستقل برای حمایت از حقوق زنان در سیاست خارجی اتحادیه ایجاد کرده است؛ برای مثال، بهبود نظارت جنسیت‌محور در پارلمان‌هایی چون بوتان، شیلی و مالزی از طریق برنامه اینترپارس^{۱۷} تأیید شد.^{۱۸} این برنامه باهدف تقویت ظرفیت پارلمانی اجرا شده و دستاوردهای قابل توجهی داشته است. همچنین، ایجاد شبکه‌های فراحزبی غیررسمی در حوزه تغییرات اقلیمی و انرژی پاک با مشارکت ۲۹ کشور آفریقایی، نقش مؤثری در ارتقای حقوق و مشارکت سیاسی زنان ایفا کرده است.^{۱۹}

یکی دیگر از مهم‌ترین ابزارهای حقوقی پارلمان در این زمینه، آیین‌نامه داخلی پارلمان اروپا^{۲۰} است که با تنظیم ساختار و ترکیب هیئت‌های پارلمانی، به‌طور مستقیم بر برابری جنسیتی در دیپلماسی پارلمانی تأثیر می‌گذارد.^{۲۱} مطابق با ماده ۲۱۳ و بند ۳ ماده ۲۲۳ آیین‌نامه داخلی، ترکیب هیئت‌های پارلمانی باید از نظر جنسیتی متعادل باشد و از شکل‌گیری هیئت‌های پارلمانی تماماً مرد یا زن جلوگیری می‌شود. ماده ۲۳۹ آیین‌نامه داخلی نیز پارلمان را ملزم کرده است تا یک برنامه اقدام جنسیتی برای ادغام ملاحظات جنسیتی در تمام فعالیت‌های پارلمانی تصویب کند. همچنین، ماده‌های ۲۲۳ تا ۲۲۵ آیین‌نامه داخلی چارچوب مشخصی برای نحوه عملکرد هیئت‌های پارلمان اروپا که توسط گروه‌های سیاسی منصوب می‌شوند تعیین کرده است. افزون بر این، مطابق با بند ۶ ماده ۲۲۳ قوانین رویه‌ای، رؤسای هیئت‌ها موظف‌اند به‌طور منظم گزارش‌هایی درباره فعالیت‌های هیئت‌ها به کمیته روابط خارجی پارلمان^{۲۲} ارائه دهند. همچنین، بر اساس بند ۷ ماده ۲۲۳ آیین‌نامه داخلی، رؤسای کمیته‌ها و گزارشگران حق دارند در جلسات هیئت‌ها حضور یافته و نظرات خود را در

17. *InterPares – Parliaments in Partnership* programme.

18. European Commission and High Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy, *Joint Mid-Term Report on the Implementation of the EU Gender Action Plan (GAP III)*, JOIN(2023) 36 (Brussels, November 20, 2023), 17.

19. European Commission, *Parliamentary Action on Renewable Energy (PARE): Raising Awareness and Mobilising Political Will on Climate and Renewable Energy in Africa*, International Partnerships (Brussels, January 1, 2020), https://international-partnerships.ec.europa.eu/policies/programming/projects/parliamentary-action-renewable-energy-pare-raising-awareness-and-mobilising-political-will-climate_en.

20. The Rules of Procedure of the European Parliament

21. *Rules of Procedure of the European Parliament*, 9th parliamentary term, January 2021 (Brussels: European Parliament, 2021).

22. Committee on Foreign Affairs of the European Parliament (AFET)

خصوص مسائل مرتبط بیان کنند. این تعامل نهادی به پارلمان اروپا فرصت داده است تا از طریق هیئت‌های دیپلماسی پارلمانی، مسائل مرتبط با برابری جنسیتی را در مذاکرات و همکاری‌های خارجی مطرح کند.

تصمیم کنفرانس رؤسای پارلمان اروپا^{۲۳} در مورد هیئت‌ها و مأموریت‌های خارج از اتحادیه اروپا نیز نقش مؤثری از لحاظ حقوقی ایفا کرده است.^{۲۴} این تصمیم بر لزوم ترویج ارزش‌های بنیادین اتحادیه اروپا، از جمله دموکراسی، حقوق بشر و حاکمیت قانون در کشورهای شریک تأکید دارد.^{۲۵} در همین راستا، یکی از تحولات مهم در دوره نهم پارلمان اروپا، تصویب قطعنامه «برابری جنسیتی در سیاست خارجی و امنیتی اتحادیه اروپا» در اکتبر ۲۰۲۰ میلادی^{۲۶} بود که به‌طور مشخص سه جنبه کلیدی در حوزه دیپلماسی پارلمانی اتحادیه را مرکز توجه قرار داده است: نخست، تأکید بر نقش پارلمان اروپا در تعامل با کشورهای ثالث برای ترویج برابری جنسیتی؛ دوم، توصیه به تعیین یک نماینده ویژه برای مسائل جنسیتی در هر هیئت دیپلماسی پارلمانی و سوم، الزام به رعایت تنوع و برابری جنسیتی در تمام جلسات رسمی با کشورهای ثالث.^{۲۷} گام مهم دیگر، تصویب برنامه اقدام جنسیتی پارلمان اروپا^{۲۸} در ژوئیه ۲۰۲۰ میلادی و نقشه راه مربوط به آن در آوریل ۲۰۲۱ میلادی بود. این اسناد اهداف روشنی را برای ارتقای برابری جنسیتی در سیاست خارجی اتحادیه اروپا شامل تضمین تعادل جنسیتی در انتصابات پارلمانی، تنظیم جلسات استماع با رویکرد جنسیتی، و ارائه آموزش‌های تخصصی به نمایندگان پارلمان اروپا مشخص کرده‌اند. با این حال، یکی از کاستی‌های مهم، فقدان الزام حقوقی برای انجام ارزیابی‌های تأثیر جنسیتی در فرایند تنظیم و

23. European Conference of Presidents of Parliament

24. European Parliament, Conference of Presidents, *Decision on the Implementing Provisions Governing the Work of Delegations and Missions Outside the European Union*, October 29, 2015, Doc. No. PE 422.560/CPG.

25. Treaty on European Union, art. 3(1), consolidated version, Official Journal of the European Union, C 202, June 7, 2016.

26. European Parliament, *European Parliament Resolution of 23 October 2020 on Gender Equality in EU's Foreign and Security Policy (2019/2167(INI))* [P9_TA(2020)0286], October 23, 2020, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2020-0286_EN.html.

27. European Parliament, *European Parliament Resolution of 23 October 2020 on Gender Equality in EU's Foreign and Security Policy (2019/2167(INI))* [P9_TA(2020)0286], October 23, 2020.

28. European Parliament Gender Action Plan (EP GAP)

اجرای توافقات تجاری است.^{۲۹}

۳. نقش کمیته‌ها و هیئت‌های بین‌المجالسی اروپا در ارتقای حقوق زنان و برابری جنسیتی

یکی از مؤثرترین ابزارهای پارلمان اروپا برای پیشبرد حقوق زنان و نظارت بر پیگیری آن در سیاست خارجی اتحادیه اروپا، کمیته‌های پارلمانی هستند. در دو دهه گذشته، پارلمان اروپا با تأسیس کمیته حقوق زنان و برابری جنسیتی^{۳۰}، تعهد خود را به حقوق زنان نشان داده است. این کمیته که در سال ۱۹۸۴ میلادی تحت عنوان هیئت نمایندگی حقوق زنان و فرصت‌های برابر^{۳۱} تأسیس شد، در سال ۲۰۰۴ میلادی نام خود را به «کمیته حقوق زنان و برابری جنسیتی» تغییر داد. در دوره نهم پارلمان اروپا، این کمیته ۶۳ عضو داشت که زنان اکثریت مطلق کرسی‌های آن را در اختیار داشتند. در این میان، پژوهش‌های مختلفی به نقش این کمیته در ارتقای حقوق زنان و پیشبرد اهداف برابری جنسیتی پرداخته‌اند که از آن جمله می‌توان به دو مطالعه ذیل اشاره کرد:

داوور یانچیک^{۳۲} به صورت میدانی به تحلیل اثربخشی ابزارهای مورد استفاده برای ارتقای برابری جنسیتی و همکاری‌های درون و بین‌نهادی در کمیته‌های پارلمان اروپا پرداخته است.^{۳۳} نتایج پژوهش وی نشان می‌دهد که نمایندگان اروپایی سطح بالایی از درک مفاهیم کلیدی مرتبط با جنسیت و دیپلماسی دارند؛ هرچند مطابق با جدول ۱، می‌توان گفت مفاهیم تخصصی‌تری جدید جنسیتی همچنان مغفول مانده‌اند.

29. Rita Baran Shreeves and Nora Hahnkamper-Vandenbulcke, *The EU's Gender Action Plan (GAP) III: Gender Equality and Women's Empowerment in External Action* (PE 694.216), European Parliamentary Research Service (EPRS), September 2021, [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/694216/EPRS_STU\(2021\)694216_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/694216/EPRS_STU(2021)694216_EN.pdf).

30. Women's Rights and Equal Opportunities (FEMM)

31. Committee on Women's Rights and Gender Equality

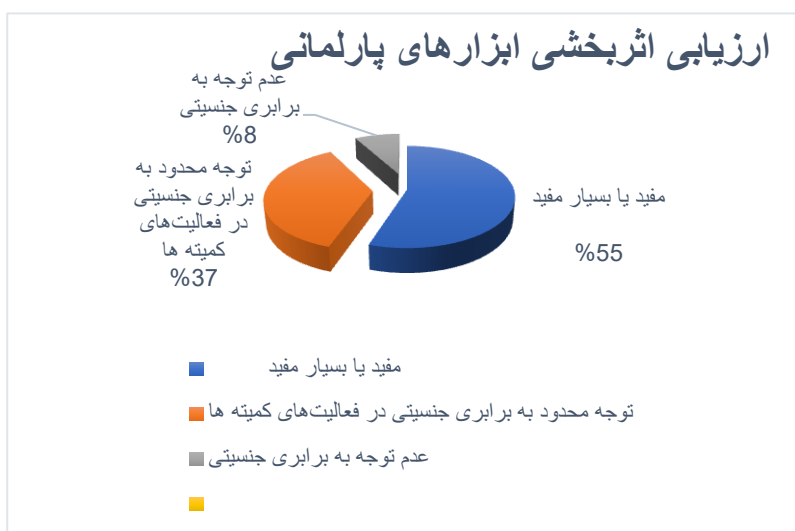
32. Davor Jančić

33. Davor Jančić, "The European Parliament and Gender Equality Promotion Through Parliamentary Diplomacy," *The Journal of Legislative Studies*, advance online publication, 2025, <https://doi.org/10.1080/13572334.2024.2444718>.

میزان درک نمایندگان	مفهوم
۹۴%	برابری جنسیتی
۸۶%	دیپلماسی پارلمانی
۷۹%	جنبش‌های جنسیتی
۵۷%	سیاست خارجی فمینیستی
۴۲%	رویکرد مبتنی بر تقاطع‌گرایی
۴۰%	رویکرد تحول‌آفرین جنسیتی

جدول ۱: درک مفاهیم مرتبط با جنسیت توسط نمایندگان کمیته حقوق زنان و برابری جنسیتی^{۳۴}

افزون بر این، اکثر اعضای کمیته حقوق زنان و برابری جنسیتی دیپلماسی پارلمانی را ابزاری بسیار مفید برای ترویج برابری جنسیتی دانستند. با این حال، برخی نمایندگان بر این باور بودند که برابری جنسیتی در فعالیت‌های کمیته‌های پارلمانی تنها به میزان محدودی مورد توجه قرار گرفته است (تصویر ۱).

تصویر ۱: ارزیابی اثربخشی ابزارهای پارلمانی در ترویج برابری جنسیتی^{۳۵}

34. Jancic, Davor. "The European Parliament and Gender Equality Promotion through Parliamentary Diplomacy." *The Journal of Legislative Studies*, advance online publication (2025). <https://doi.org/10.1080/13572334.2024.2444718>.

از منظر همکاری‌های درون نهادی، بیشترین میزان تعامل در دوره نهم میان کمیته‌های حقوق زنان و برابری جنسیتی، حقوق بشر، امور خارجی و توسعه صورت گرفته است (جدول ۲). این همکاری‌ها نشان‌دهنده نقش کلیدی و محوری کمیته‌های تخصصی فعال در حوزه‌های جنسیتی و حقوق بشر در پشتیبانی از اقدامات مرتبط با دیپلماسی پارلمانی اروپا است.

تعداد نمایندگان عضو	کمیته
۳۷	حقوق زنان و برابری جنسیتی
۲۶	حقوق بشر
۱۷	امور خارجی
۱۴	توسعه
۷	تجارت بین‌الملل
۴	امنیت و دفاع
۲	آزادی‌های مدنی، دادگستری و امور داخلی

جدول ۲: همکاری درون‌نهادی در پارلمان اروپا^{۳۵}

دبوشه و منرز^{۳۷} نیز از طریق مصاحبه با هیئت‌های پارلمانی دوره نهم پارلمان چالش‌های مؤثر بر جریان‌سازی جنسیتی در حوزه حقوق زنان را بررسی کرده‌اند.^{۳۸} تحلیل آن‌ها که در دو سطح نهادی و ماهوی صورت گرفته، نشان می‌دهد که پارلمان نقشی کلیدی در پیگیری مسائل مرتبط با برابری جنسیتی و تسهیل تبادل اطلاعات درباره چالش‌های اجتماعی، سیاسی و حقوقی در کشورهای ثالث ایفا می‌کند. علی‌الخصوص، نقش هیئت‌های بین پارلمانی در قالب تعاملات غیررسمی، زمینه‌ساز اعتراض به هنجارهای تثبیت‌شده جنسیتی، به چالش کشیدن نابرابری‌ها و مقابله با ساختارهای مردسالار در این کشورها شده است. به

35. Jancic, Davor. "The European Parliament and Gender Equality Promotion through Parliamentary Diplomacy." *The Journal of Legislative Studies*, advance online publication (2025). <https://doi.org/10.1080/13572334.2024.2444718>.

36. Jancic, Davor. "The European Parliament and Gender Equality Promotion through Parliamentary Diplomacy." *The Journal of Legislative Studies*, advance online publication (2025). <https://doi.org/10.1080/13572334.2024.2444718>.

37. Debusscher and Manners

38. Debusscher, Peter, and Ian Manners. "Understanding the European Union as a Global Gender Actor: The Holistic Intersectional and Inclusive Study of Gender in External Actions." *Political Studies Review* 18, no. 3 (2020): 410–425. <https://doi.org/10.1177/1478929919899345>.

باور این پژوهشگران، سازوکارهای همکاری درون پارلمانی مانند نشست‌های مشترک، جلسات استماع و تدوین پیش‌نویس‌های مشترک سهم چشمگیری در تقویت تلاش‌های جمعی پارلمان برای جریان‌سازی جنسیتی داشته‌اند. آنان همچنین با تحلیل برنامه «سیمون ویل»^{۳۹} نتیجه گرفتند که موفقیت دیپلماسی پارلمانی اروپا در حوزه زنان به میزان تعامل مستقیم با ذی‌نفعان خارجی همچون سازمان‌های جامعه مدنی، اندیشکده‌ها، نهادهای تجاری، دانشگاهیان و فعالان حقوق بشر وابسته است.

عوامل موفقیت	دستاوردها	اقدامات	بسترهای اجرایی	نهادهای مؤثر
تعامل نمایندگان اروپایی با سازمان‌های جامعه مدنی، اندیشکده‌ها، گروه‌های تجاری، دانشگاهیان و کنشگران حقوق بشر	گنجاندن فصل مستقل جنسیت در توافق‌نامه‌های بین‌المللی (مانند توافق‌نامه مشارکت اتحادیه اروپا - شیلی) تصویب برنامه‌های اقدام جنسیتی در تمامی کمیته‌های دائمی و فرعی تمرکز قطع‌نامه‌های پارلمان اروپا بر تقاطع جنسیت با سیاست‌های امنیتی، تجاری و تغییرات اقلیمی	تعامل غیررسمی نمایندگان پارلمان اروپا با نمایندگان زن کشورهای ثالث، تهیه پیش‌نویس مشترک نظرات و گزارش‌ها	مجامع چندجانبه پارلمان اروپا، نشست‌های مشترک، جلسات استماع، برنامه‌های آموزشی (مانند برنامه سیمون ویل)	کمیته حقوق زنان و برابری جنسیتی، هیئت‌های پارلمانی، کمیته روابط خارجی، کمیسیون اروپا، دفتر اقدام خارجی اروپا

جدول ۳: دیپلماسی پارلمانی اروپا در جریان‌سازی جنسیتی و برابری جنسیتی در روابط خارجی^{۴۰}

39. Simone Veil programme

40. Debusscher, Petra, and Ian Manners. "Understanding the European Union as a Global Gender Actor: The Holistic Intersectional and Inclusive Study of Gender+ in External Actions." *Political Studies Review* 18, no. 3 (2020): 410–425. <https://doi.org/10.1177/1478929919899345>.

به‌طور کلی، می‌توان نتیجه گرفت که کمیته‌ها و هیئت‌های پارلمان اروپا نقش کلیدی در ارتقای حقوق زنان و برابری جنسیتی دارند. این کمیته‌ها از طریق دیپلماسی پارلمانی، نه تنها همکاری‌های درون‌نهادی و بین‌نهادی را تقویت کرده‌اند، بلکه به سیاست‌های جنسیتی در کشورهای ثالث نیز واکنش نشان داده‌اند.

۴. یافته‌های پژوهش

▪ مکزیک

در جریان نهمین دوره قانون‌گذاری پارلمان اروپا، یک قطعنامه به‌طور مشخص به نگرانی‌های حقوق بشری در مکزیک، از جمله نقض حقوق زنان، اختصاص یافت. این قطعنامه که در ۱۰ مارس ۲۰۲۲ به تصویب رسید، با تأکید بر افزایش نگران‌کننده تهدید، آزار و قتل روزنامه‌نگاران و مدافعان حقوق بشر - به‌ویژه فعالان حوزه حقوق زنان - به انتقادات تند و مکرر مقامات عالی‌رتبه دولت مکزیک از رسانه‌ها پرداخت و این رفتار را عاملی در تضعیف آزادی مطبوعات و تشدید خشونت علیه خبرنگاران ارزیابی کرد.^{۴۱} نمایندگان پارلمان اروپا همچنین دربارهٔ سطح بالای خشونت علیه زنان در مکزیک ابراز نگرانی کردند و بر نقش جنایت سازمان‌یافته در تداوم خشونت مبتنی بر جنسیت و ضرورت تقویت همکاری‌های بین‌المللی برای مقابله با قاچاق انسان و استثمار زنان و دختران در مکزیک صحنه گذاشتند.^{۴۲} قطعنامه مذکور علی‌رغم اینکه الزام‌آور نبود، واکنش‌هایی به دنبال داشت. برنامه کمک فنی اتحادیه اروپا و آمریکای لاتین علیه جرائم سازمان‌یافته فراملی (۲۰۲۰-۲۰۱۹)^{۴۳} از کمیسیون جستجوی ملی مکزیک در راستای کاهش خشونت علیه زنان حمایت کرد (۷۲۱).^{۴۴} همچنین، کمیسیون با تخصیص بخشی از بودجه سند اروپایی دموکراسی و حقوق بشر^{۴۵} به پروژه‌های مرتبط با مکزیک و توصیه به گنجاندن مسئله ناپدیدشدن‌های قهری در برنامه‌های توسعه‌ای فی‌مابین موافقت

41. European Parliament. *European Parliament resolution of 10 March 2022 on the situation of journalists and human rights defenders in Mexico* (P9_TA(2022)0078), March 10, 2022. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0078_EN.html.

42. European Parliament. *The situation of journalists and human rights defenders in Mexico* (2022/2580(RSP)), March 10, 2022. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2022-03-10-ITM-007-01_EN.html.

43. EL PAcCTO.

44. Velasco-Pufleau, M. "The Ayotzinapa Case (Mexico) and the Role of the European Parliament as a Moral Tribune to Promote Human Rights Worldwide." *The International Journal of Human Rights* 28, no. 5 (2024): 713-737. <https://doi.org/10.1080/13642987.2023.2297314>.

45. The European Instrument for Democracy and Human Rights

کرد.^{۴۶} این رویکرد اروپایی با واکنش تند و منفی دولت مکزیک روبه‌رو شد؛ به طوری که رئیس‌جمهور آندرس مانوئل لوپز اوبرادور^{۴۷} در کنفرانس خبری ۱۱ مارس ۲۰۲۲ این قطعنامه «تهمت‌زننده» توصیف کرد و مفاد آن را «کاملاً کذب» خواند.^{۴۸} وی حتی نمایندگان اروپایی را «بسیار محافظه‌کار با ذهنیت استعماری» دانست و بر این نکته تأکید کرد که «مکزیک کشوری آزاد، مستقل و حاکم بر خود است» و «دیگر مستعمره هیچ‌کس نیست.»^{۴۹} هجده فرماندار ایالتی از حزب حاکم مورنا^{۵۰} نیز با صدور بیانیه‌ای مشترک، از موضع رئیس‌جمهور علیه آنچه «مداخله اروپا» خوانده شد، حمایت کردند.^{۵۱} با این حال، کنگره مکزیک کانال‌های پارلمانی خود را باز نگاه داشت و از طریق ابتکارهایی همچون نامه ریکاردو مونرال به رئیس پارلمان اروپا برای گفت‌وگو در سطح عالی^{۵۲} و پیشنهاد گروه‌های چندحزبی جهت نامزدی روزنامه‌نگاران مکزیک برای جایزه ساخاروف^{۵۳} بر امکان تعامل سازنده و دیپلماسی پارلمانی تأکید کرد. جناح‌های مخالف در سنا و مجلس نمایندگان مکزیک، ضمن انتقاد از لحن دولت، با ارسال یادداشت‌های جداگانه بر لزوم رعایت حقوق بشر و دیپلماسی محترمانه تأکید کردند.^{۵۴} این مسئله باعث شد دولت مکزیک بکوشد نقش دولت در حمایت از روزنامه‌نگاران را کم‌اهمیت جلوه دهد و از پذیرش مسئولیت در قبال مرگ شش روزنامه‌نگار در سال ۲۰۲۲ امتناع نماید.^{۵۵} حتی رئیس‌جمهور این کشور برخلاف مواضع قبلی خود در

46. BBC News. "Mexico Missing Students: New Investigation Ordered." BBC News, September 19, 2019. <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-49753880>.

47. Andrés Manuel López Obrador

48. Associated Press. "Mexico's President Dismisses European Parliament Criticism of Press Freedom." Associated Press, March 11, 2022. <https://apnews.com/article/mexico-lopez-obrador-european-parliament-press-freedom-d4c8a9b2c1f5e3d7a8b9c0e1f2g3h4i5>

49. The Hill. "Mexico Rejects European Resolution on Press Freedom: 'We Are No Longer Anyone's Colony'." March 11, 2022. <https://thehill.com/latino/597897-mexico-rejects-european-resolution-on-press-freedom-we-are-no-longer-anyones-colony/>

50. MORENA

51. TeleSUR English. "Mexican Governors Condemn European Parliament Resolution." March 13, 2022. <https://www.telesurenglish.net/news/Mexican-Governors-Condemn-European-Parliament-Resolution-20220313-0002.html>

52. Comunicacion Social del Senado de la República. "Carta del Senador Ricardo Monreal al Presidente del Parlamento Europeo, Roberta Metsola." March 2022. <https://www.comunicacionsocial.senado.gob.mx>.

53. El Economista. "Grupo Plural propone nominar a periodistas mexicanos para el Premio Sájarov de la UE." March 2022. <https://www.eleconomista.com.mx>.

54. Milenio. "Senadores de oposición critican la respuesta del gobierno mexicano al Parlamento Europeo." March 2022. <https://www.milenio.com>.

55. Anadolu Agency. "Mexican President Hits Back at European Parliament over Deaths of

پاسخ به پرسش خبرنگاران خارجی، بر احترام به آزادی بیان و پابندی دولت مکزیک به اصول حقوق بشر تأکید نمود.^{۵۶} این واکنش دوگانه - مقاومت اجرایی در برابر فشارهای خارجی و درعین حال تداوم تعامل نهادی و پارلمانی - نشان می‌دهد که مکزیک در مواجهه با فشارهای پارلمان اروپا نه صرفاً تحت سلطه یک موضع اجرایی، بلکه در چارچوب تعادلی پیچیده میان حاکمیت ملی، دیپلماسی پارلمانی و تعهدات حقوق بشری عمل می‌کند. اگرچه قطعنامه اروپایی بلحنی تند و قابل برداشت، فشار سیاسی بر دولت ملی تلقی شد، کنگره با حفظ کانال‌های گفت‌وگو، ارسال مکاتبات رسمی و پیشبرد ابتکارات چندحزبی، تلاش کرد تشدید تنش‌ها را مهار کند و از شکل‌گیری قطعنامه یا مواضع جدید اروپا جلوگیری نماید. به بیان دیگر، عملکرد کنگره مکزیک نه تنها یک واکنش احتیاطی در برابر فشارهای خارجی بود، بلکه نشان‌دهنده بلوغ نهادی و ظرفیت آن برای مدیریت هم‌زمان منافع ملی و تعامل بین‌المللی است؛ درحالی‌که قوه مجریه با تمرکز بر حاکمیت و نفی مسئولیت، از پذیرش پیامدهای حقوق بشری اجتناب کرد، قوه مقننه با حفظ استقلال خود و فعال نگه‌داشتن دیپلماسی پارلمانی، به شکل عملی تلاش نمود از تشدید تنش‌ها و تحمیل مواضع خارجی بر کشور جلوگیری نماید.

در همین راستا، کمیته فرعی حقوق بشر پارلمان اروپا نیز در مارس ۲۰۲۲ میلادی یک نشست باهدف تبادل نظر درباره تحولات اخیر حقوق بشر با حضور نمایندگان کشورهای اروپایی و آمریکای لاتین در مکزیک برگزار کرد. گفت‌وگوهای صورت‌گرفته نقشی مهم در جلب توجه افکار عمومی و نهادهای بین‌المللی به مسائل مرتبط با حقوق زنان ایفا کردند و نمونه‌ای گویا از ظرفیت دیپلماسی پارلمانی اروپا برای تأثیرگذاری بر سیاست‌گذاری‌های داخلی و خارجی اتحادیه به شمار می‌آیند.^{۵۷}

Journalists." March 11, 2022. <https://www.aa.com.tr/en/americas/mexican-president-hits-back-at-european-parliament-over-deaths-of-journalists/2532468>

56. SIPAZ. "National/International: European Parliament Asks Mexican Authorities to Guarantee Protection of Journalists and Human Rights Activists. Mexican Government Responds." *SIPAZ Blog*, March 14, 2022. https://sipazen.wordpress.com/2022/03/14/national-international-european-parliament-asks-mexican-authorities-to-guarantee-protection-of-journalists-and-human-rights-activists-mexican-government-responds%EF%BF%BC/?utm_source=.

57. European Parliament. *DROI Subcommittee on Human Rights Activity Report 2019-2024*, 8, 49. European Union, 2024. <https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/286697/DROI%20Activity%20Report%202019-2024%20v3.pdf>.

هدایت تعاملات بین‌المللی در دیپلماسی پارلمانی اروپا بر عهده کمیته امور خارجی است که مسئولیت اصلی بررسی جنبه‌های حقوقی توافق‌نامه جهانی جدید اروپا و مکزیک^{۵۸} را بر عهده دارد. در این راستا، رئیس کمیته، رئیس هیئت روابط با مکزیک و گزارشگر دائم وقت دوره نهم بر اهمیت موضوعاتی نظیر تأثیر جرائم سازمان‌یافته بر زنان، اقدامات دولت مکزیک در مقابله با زن‌کشی، و سیاست‌های تقویت مشارکت زنان در حوزه‌های سیاسی و اقتصادی تأکید کرده‌اند.^{۵۹} با این حال، سایر کمیته‌های پارلمان اروپا نقش چشمگیری در این فرایند ایفا نکردند.

افزون بر فعالیت کمیته‌ها، هیئت‌های بین‌المجالسی نیز نقش مهمی در ارتقای حقوق زنان و برابری جنسیتی ایفا کردند. در نهمین دوره پارلمان اروپا، هیئت دائمی پارلمان اروپا در کمیته پارلمانی مشترک اتحادیه اروپا و مکزیک شش نشست بین پارلمانی با هم‌تایان مکزیکی خود برگزار کرد که دو نشست به‌طور ویژه به مسائل حقوق زنان، خشونت مبتنی بر جنسیت و اقدامات قانونی مکزیک برای حمایت از زنان اختصاص داشت. در بیست‌وهفتمین نشست بین پارلمانی که در فوریه ۲۰۲۰ میلادی در بروکسل برگزار شد، نمایندگان پارلمان اروپا در کنار هم‌تایان مکزیکی خود بر اهمیت مبارزه با خشونت علیه زنان و تحقق برابری جنسیتی تأکید کردند. آنان این موضوع را از اولویت‌های اصلی مکزیک دانسته و بر لزوم تقویت نهادها و سازمان‌های جامعه مدنی، اصلاح سیاست‌های عمومی موجود و ایجاد تحول فرهنگی برای دستیابی به برابری واقعی جنسیتی در مکزیک تصریح کردند.^{۶۰}

در بیست‌وهفتمین نشست بین پارلمانی که در نوامبر ۲۰۲۲ میلادی در مکزیکوسیتی برگزار شد، تمرکز اصلی بر تبادل تجارب موفق در زمینه برابری جنسیتی و مقابله با خشونت علیه زنان بود. نمایندگان پارلمان اروپا و کنگره مکزیک بر اولویت داشتن مبارزه با خشونت جنسیتی در دستور کار همکاری‌های دوجانبه تأکید کرده و خواستار تقویت نهادها، سیاست‌های عمومی و سازمان‌های جامعه مدنی بر اساس رویکردی جنسیت‌محور و مبتنی بر حقوق بشر شدند.^{۶۱} بیست‌ونهمین نشست بین پارلمانی که در آوریل ۲۰۲۳ میلادی در

58. EU Global Agreement with Mexico - European Commission

59. European Parliament. "MEPs Hail New EU-Mexico Agreement." Press Release, January 17, 2024. <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20250117IPR26342/meps-hail-new-eu-mexico-agreement>.

60. European Parliament. "27th Meeting of the EU-Mexico Joint Parliamentary Committee (JPC) in Brussels: 3 February 2020." February 3, 2020. <https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/217259/1197572EN.docx>.

61. European Parliament & Congress of the United Mexican States. *Joint Declaration of the 28th*

بروکسل برگزار شد، به مباحث حمایت اجتماعی از افسار آسب‌پذیر از جمله زنان و همچنین نگرانی از تداوم خشونت جنسیتی اختصاص یافت و نمایندگان بر لزوم تقویت سازوکارهای پیشگیری و حمایت، دسترسی مؤثر به عدالت و مشارکت گسترده‌تر و ایمن‌تر زنان در عرصه‌های سیاسی، اجتماعی و اقتصادی تأکید کردند.^{۶۲} در جریان آخرین نشست بین‌پارلمانی دوره نهم در نوامبر سال ۲۰۲۳ میلادی، نمایندگان پارلمان اروپا بر تمایل و تعهد خود به همکاری برای ترویج برابری جنسیتی و مبارزه با خشونت‌های مبتنی بر جنسیت و قتل‌های زنان در مکزیک تأکید کردند.^{۶۳}

علاوه بر موارد فوق، پارلمان اروپا از طریق ابزارهای دیپلماسی پارلمانی، از جمله سؤالات پارلمانی، موضوع حقوق زنان در مکزیک را در دستور کار خود حفظ کرده است. در سال ۲۰۲۰ میلادی، کمیته‌های توسعه، روابط خارجی و حقوق زنان و برابری جنسیتی با طرح پرسشی از جوزپ بورل^{۶۴} - نماینده عالی وقت اروپا - خواستار افزایش فشار دیپلماتیک بر دولت مکزیک برای مقابله با پدیده کشتار جنسیتی زنان و مبارزه با فرهنگ معافیت از مجازات شدند. بورل در پاسخ تأکید کرد که برابری جنسیتی یک اولویت سیاسی برای اتحادیه اروپا محسوب می‌شود و این اتحادیه در تلاش است تا خشونت‌های مبتنی بر جنسیت را در داخل و خارج از مرزهای خود ریشه‌کن کند و بدون شک کشورهای شریک اتحادیه، از جمله مکزیک، را به اتخاذ اقدامات بیشتر در این زمینه ترغیب خواهد کرد. نمایندگانی از گروه‌های چپ، سوسیال‌دموکرات، سبزها و تجدید اروپا در پارلمان اروپا با امضای نامه‌ای سرگشاده خطاب به مقامات مکزیک، نگرانی عمیق خود را نسبت به تهدیدهای امنیتی علیه برخی نهادهای مدافع حقوق زنان و فعالان این حوزه اعلام کردند.^{۶۵} این پیگیری‌های پارلمانی، گویای تلاش پارلمان اروپا به جریان‌سازی

Meeting of the EU-Mexico Joint Parliamentary Committee (JPC), Mexico City and Quintana Roo, November 3-5, 2022. <https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/257804/1266650EN.pdf>.

62. European Parliament & Congress of the United Mexican States. *29th Meeting of the EU-Mexico Joint Parliamentary Committee (JPC) Joint Declaration*, April 27-28, 2023, Brussels, Belgium. <https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/271157/1277027EN.pdf>.

63. European Parliament & Congress of the United Mexican States. *30th Meeting of the EU-Mexico Joint Parliamentary Committee (JPC): Joint Declaration*, November 28-29, 2023, Mexico City. <https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/280986/1294740EN.pdf>.

64. Josep Borrell

65. Members of the European Parliament. "Letter from Members of the European Parliament on Threats to Consorcio Oaxaca in Mexico," Front Line Defenders, July 17, 2020. <https://www.frontlinedefenders.org/en/statement-report/letter-members-european-parliament-threats-consorcio-oaxaca-mexico>.

پارلمان اروپا و ارتقای حقوق بشر در کشورهای ثالث ... / مجیدی و نوذری ۲۹۵

جنسیتی در سیاست خارجی و بهره‌گیری از ابزار دیپلماسی پارلمانی برای ارتقای حقوق زنان در کشورهای ثالث محسوب می‌شود.

شماره قطعنامه	تاریخ تصویب	عنوان	موضوعات اصلی	ملاحظات
2022/2614(RSP)	۱۰ مارس ۲۰۲۲	تهدیدات علیه مدافعان حقوق بشر و روزنامه‌نگاران در مکزیک	امنیت مدافعان حقوق بشر، خشونت علیه زنان، جنایت سازمان‌یافته، قاچاق انسان	درخواست از مقامات مکزیک برای حمایت بیشتر از فعالان حقوق زنان و روزنامه‌نگاران و بهبود تدابیر حفاظتی

جدول ۴: قطعنامه‌های پارلمان اروپا درباره حقوق بشر در مکزیک (۲۰۲۴-۲۰۱۹)^{۶۶}

■ ایران

نمایندگان اروپا در نهمین دوره قانون‌گذاری پارلمان همچون مکزیک قطعنامه‌ها و بیاناتی در محکومیت رفتار با فعالان حقوق زنان و وضعیت حقوق بشر در ایران تصویب کردند. یکی از مهم‌ترین این قطعنامه‌ها، مصوبه اکتبر ۲۰۲۲ میلادی بود که به دنبال آشوب‌های ۱۴۰۱ در تهران به تصویب رسید. این قطعنامه به شدت رفتار دولت ایران علیه زنان را محکوم کرده و از مقامات ایرانی خواست به قوانین مربوط به حجاب و تبعیض حاکمه علیه زنان پایان دهند. همچنین از ایران خواسته شد کنوانسیون رفع تمامی اشکال تبعیض علیه زنان و دیگر کنوانسیون‌های بین‌المللی مربوطه را در مجلس تصویب کند.^{۶۷} صحن پارلمان نیز به نقض گسترده‌تر حقوق زنان در ایران، از جمله دستگیری فعالان، روزنامه‌نگاران و دگراندیشان سیاسی، پرداخت.^{۶۸} نمایندگان پارلمان اروپا به‌ویژه در نشست‌های پیش از دستور خود

66. European Parliament Resolutions Database. استخراج‌نگارندگان از پایگاه رسمی پارلمان اروپا () .

67. European Parliament. *The Death of Mahsa Amini and the Repression of Women's Rights Protesters in Iran* (P9_TA(2022)0352), October 6, 2022. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0352_EN.html.

68. European Parliament. *Verbatim Report of Proceedings: The Death of Mahsa Amini and the Repression of Women's Rights Protesters in Iran* (CRE 06/10/2022 - Item 9.1), October 6, 2022. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2022-10-06-ITM-009-01_EN.html.

خواستار انجام تحقیقات «بی‌طرفانه و مؤثر» و اعمال تحریم‌های اتحادیه اروپا علیه نیروی انتظامی ایران به دلیل استفاده «گسترده، عمدی و نامتناسب» از زور شدند.^{۶۹} حتی یکی از نمایندگان برای ابراز همبستگی با زنان در ایران موهای خود را در صحن کوتاه کرد.^{۷۰}

کمیته‌های پارلمان به‌طور مداوم مسائل مربوط به زنان و برابری جنسیتی در ایران را به طرق مختلف پیگیری کرده‌اند. در نوامبر ۲۰۲۳ میلادی، کمیته روابط خارجی در دوره نهم مجموعه‌ای از جلسات استماع و مناظره در بروکسل و استراسبورگ برگزار کرد که در آن فعالان ایرانی مقیم خارج، زندانیان سیاسی سابق و سازمان‌های بین‌المللی حقوق بشر حضور یافتند. این گفتگوها با تأکید بر لزوم تحریم‌های هدفمند اتحادیه اروپا علیه مقامات ایرانی، به‌ویژه در زمینه مسائل مربوط به حقوق زنان، خاتمه یافت.^{۷۱} کمیته فرعی حقوق بشر پارلمان اروپا نیز دو نشست پیرامون وضعیت زنان ایرانی در این دوره برگزار کرده است. نخستین نشست در سال ۲۰۲۲ و در چارچوب هفته برابری جنسیتی اروپا با تمرکز بر نقش زنان در اعتراضات حقوقی و دومین نشست در سال ۲۰۲۳ به منظور تحلیل شرایط زنان در ایران و شهادت محکومان سابق در مورد دستگیری‌ها، ناپدیدشدن‌های قهری و شکنجه‌ها برگزار شد.^{۷۲} حتی در اقدامی نمادین و سیاسی، سه کمیته دوره نهم جایزه ساخاروف برای آزادی اندیشه در سال ۲۰۲۳ را به جنبش زن، زندگی، آزادی در ایران اعطا کردند.^{۷۳}

69. Liboreiro, João. "European Parliament Calls for EU Sanctions on Iran over Repression of Street Protests," *Euronews*, October 6, 2022. <https://www.euronews.com/my-europe/2022/10/06/european-parliament-calls-for-eu-sanctions-on-iran-over-repression-of-street-protests>.

70. Euronews. "Iran Protests: MEP Cuts off Hair to Show Solidarity with Women Protesting Death of Mahsa Amini," *Euronews*, October 5, 2022. <https://www.euronews.com/my-europe/2022/10/05/iran-protests-mep-cuts-off-hair-to-show-solidarity-with-women-protesting-death-of-mahsa-am>.

71. European Parliament. *How to Support Human Rights, Freedom and Democracy in Iran: Extracts from the Exchange of Views* [Video], April 25, 2023. https://multimedia.europarl.europa.eu/en/video/how-to-support-human-rights-freedom-and-democracy-in-iran-extracts-from-the-exchange-of-views_I240207.

72. European Parliament. *DROI Subcommittee on Human Rights Activity Report 2019-2024* (pp. 8, 49). European Union, 2024. <https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/286697/DROI%20Activity%20Report%202019-2024%20v3.pdf>.

73. European People's Party. "Woman, Life, Freedom: Give the Sakharov Prize to Jina Mahsa Amini," *European People's Party*, October 12, 2023. <https://www.eppgroup.eu/newsroom/woman-life-freedom-give-the-sakharov-prize-to-jina-mahsa-amini>.

از منظر هیئت‌های بین‌المجالسی، اگرچه جلسات رسمی بین نمایندگان اروپا و ایران پس از سال ۱۳۹۱ به دلیل تنش‌های سیاسی رخ نداده است، اما برابری جنسیتی و حقوق زنان همواره در جلسات رسمی نمایندگان پارلمان با مقامات اروپایی مطرح بوده است. در جریان مذاکرات هسته‌ای، نمایندگان اروپایی در دوره نهم به دولت‌های مذاکره‌کننده فشار می‌آوردند تا مقامات ایران را به اجرای تعهدات حقوق بشری خود تحت قوانین بین‌المللی ملزم کنند.^{۷۴} هیئت پارلمانی اروپا با مردم ایران نیز دیپلماسی پارلمانی خود را در قبال ارتقای حقوق زنان از طریق طرح سؤالات پارلمانی و صدور بیانیه‌های رسمی تقویت کرده است. نمایندگان عضو این هیئت در سپتامبر ۲۰۲۳ میلادی در صحن عمومی از نماینده عالی وقت اتحادیه اروپا خواهان افزایش فشار دیپلماتیک بر ایران در رابطه با خشونت علیه زنان ایرانی شدند. جوزپ بورل در پاسخ به نمایندگان بر تعهد اتحادیه اروپا به مقابله با نقض حقوق بشر در ایران و اعمال نه دور تحریم علیه مقامات ایرانی تأکید کرد. وی گفت روابط اتحادیه اروپا با ایران به نقطه بحرانی رسیده و اتحادیه اروپا به برقراری دیپلماسی و استفاده از هر فرصت برای تغییر رفتار ایران و توقف سرکوب حقوق بشر، به‌ویژه حقوق زنان، ادامه خواهد داد.^{۷۵} افزون بر این، مشارکت این هیئت با جامعه مدنی به‌عنوان یکی از ارکان کلیدی دیپلماسی پارلمانی اروپا در قبال ایران شناخته می‌شود. از سال ۲۰۲۲، این هیئت از طریق صدور بیانیه‌های همبستگی، مشارکت در کمپین‌های بین‌المللی از جنبش‌های مردمی مدافع حقوق زنان در داخل و خارج ایران حمایت مستقیم نموده و با هرگونه عادی‌سازی روابط پارلمان با ایران نیز مخالفت کرده است.^{۷۶} این رویکرد تهاجمی که بیشتر با مداخلات نمادین و واکنش‌های نمایشی نمایندگان اروپایی همراه بوده، به دلیل محدودیت‌های ناشی از عدم تعامل مستقیم با مقامات و

74. D. R. Jalilvand, "EU-Iran Relations: Iranian Perceptions and European Policy," in *The Remaking of the Euro-Mediterranean Vision: Challenging Eurocentrism with Local Perceptions in the Middle East and North Africa*, ed. M. G. D. S. A. M. A. (Istanbul: PODEM, 2023), 55–72, <https://podem.org.tr/en/researches/eu-iran-relations-iranian-perceptions-and-european-policy/>; European Parliament, "Parliament Condemns Human Rights Violations in Iran," January 24, 2023, <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20230124IPR12712/parliament-condemns-human-rights-violations-in-iran>.

75. European External Action Service (EEAS), "Iran: Speech by High Representative/Vice-President Josep Borrell in the EP Plenary on the Situation One Year after the Death of Mahsa Amini," September 12, 2023, https://www.eeas.europa.eu/eeas/iran-speech-high-representativevice-president-josep-borrell-ep-plenary-situation-one-year-after_en.

76. Eldar Mamedov, "European Parliament Takes a Hard Line on Iran," *Responsible Statecraft*, July 16, 2024, <https://responsiblestatecraft.org/europe-iran/>.

نمایندگان ایرانی، باعث تشدید سوء برداشت‌ها و تیرگی روابط شده است.

شماره قطعنامه	تاریخ تصویب	عنوان	موضوعات اصلی	ملاحظات
2022/2956(RSP)	۶ اکتبر ۲۰۲۲	وضعیت حقوق بشر در ایران، به ویژه حقوق زنان	محکومیت سرکوب اعتراضات، درخواست برای لغو قوانین مربوط به حجاب، حمایت از زنان فعال حقوق بشر، درخواست برای تصویب کنوانسیون رفع تبعیض علیه زنان	تصویب پس از آشوب‌های ۱۴۰۱ در ایران، درخواست تحریم‌های هدفمند علیه مقامات مسئول
2022/3017(RSP)	۲۴ نوامبر ۲۰۲۲	سرکوب معترضان در ایران	درخواست توقف استفاده از مجازات اعدام، محکومیت سرکوب گسترده معترضان، درخواست تحقیقات بین‌المللی درباره نقض حقوق بشر	اهدای جایزه ساخاروف به جنبش زن، زندگی، آزادی
2023/2508(RSP)	۱۹ ژانویه ۲۰۲۳	واکنش اتحادیه اروپا به اعدام معترضان در ایران	محکومیت اعدام معترضان، درخواست اعمال تحریم‌های بیشتر علیه مقامات ایرانی، تأکید بر حمایت از زندانیان سیاسی	پیگیری‌های دیپلماتیک برای توقف مجازات اعدام در ایران
2023/2747(RSP)	۱۳ جولای ۲۰۲۳	نقض حقوق زنان و آزادی بیان در ایران	محکومیت سرکوب روزنامه‌نگاران و فعالان زن، درخواست آزادی زندانیان سیاسی، حمایت از کنوانسیون‌های بین‌المللی حقوق بشر	تاکید ویژه بر نقش جامعه مدنی و روزنامه‌نگاران در افشای موارد نقض حقوق بشر
2024/2879(RSP)	۱۵ فوریه ۲۰۲۴	وضعیت حقوق بشر در ایران و نقش اتحادیه اروپا	بررسی راه‌های افزایش فشار دیپلماتیک بر ایران، حمایت از تحریم‌های جدید، تقویت تعاملات پارلمان اروپا با جامعه مدنی ایرانی	اشاره به لزوم اتخاذ رویکردی سخت‌گیرانه‌تر از سوی اتحادیه اروپا در قبال ایران

جدول ۵: قطعنامه‌های پارلمان اروپا درباره حقوق بشر در ایران (۲۰۲۴-۲۰۱۹)^{۷۷}

۷۷. استخراج نگارندگان از پایگاه رسمی پارلمان اروپا (European Parliament Resolutions Database).

۵. تحلیل یافته‌ها: تناقضات و دوگانه‌گرایی در دیپلماسی پارلمانی اروپا

بررسی داده‌ها نشان می‌دهد که پارلمان در موضوع حقوق زنان و برابری جنسیتی رویکردی یکدست و اصول‌محور در پیش نگرفته است. مقایسه دو کشور ایران و مکزیک به‌خوبی این تفاوت‌ها را آشکار می‌کند. درحالی‌که ایران طی سال‌های اخیر با پنج قطعنامه محکومیت‌آمیز مواجه بوده و فرصتی برای مشارکت در گفت‌وگو نیافته است، مکزیک با وجود آمار بسیار بالاتر خشونت علیه زنان تنها یک قطعنامه دریافت کرده، اما هم‌زمان از امکان شرکت در شش نشست بین‌پارلمانی و دو نشست ویژه حقوق زنان برخوردار شد. این الگو تنها به این دو کشور محدود نمی‌شود. شواهد دیگر نیز نشان می‌دهد که برخورد پارلمان با موارد مشابه در سایر کشورهای ثالث یکسان نیست. برای نمونه، پارلمان اروپا در سال ۲۰۱۰ قطعنامه‌ای علیه محدودیت برقع و نقاب در برخی کشورهای عضو صادر کرد، اما در برابر قوانین جدید فرانسه در سال ۲۰۲۳ مبنی بر منع حجاب و عبا در مدارس و نیز محدودیت‌های مشابه در دیگر کشورهای عضو، واکنشی مشابه نشان نداد.^{۷۸} در خصوص فلسطین نیز، با وجود گزارش‌های سازمان ملل مبنی بر کشته شدن بیش از ۲۸ هزار زن و دختر در غزه از اکتبر ۲۰۲۳، این نهاد صرفاً چند قطعنامه درباره وضعیت انسانی تصویب کرده و در آنها از محکومیت صریح عملیات نظامی اسرائیل پرهیز کرده است.^{۷۹} ترکیب این داده‌ها حاکی از نوعی تناقض رفتاری است که بیشتر به محاسبات ژئوپلیتیکی تا وضعیت عینی حقوق بشر وابسته است. به عبارت دیگر، شدت محکومیت یا میزان تعامل نه بر اساس معیارهای ثابت حقوق بشری، بلکه متناسب با جایگاه کشورها در معادلات سیاسی و روابط خارجی اتحادیه تنظیم می‌شود. از منظر کارکردی نیز نتایج چندان مثبت نبوده است. در مکزیک، علی‌رغم برگزاری نشست‌ها و ارائه توصیه‌ها، شاخص‌های خشونت علیه زنان بهبود چشمگیری نشان نداده است. در ایران نیز فشارهای نمادین و قطعنامه‌های محکومیت‌آمیز نه تنها مسیر گفت‌وگو را مسدود کرده، بلکه گاه به تشدید تنش‌ها در روابط ایران و اروپا انجامیده است. تفاوت در پیشنهادها مطرح شده برای این دو کشور نیز بیانگر همان الگوی دوگانه است: در مورد مکزیک راهکارهایی چون اصلاحات نهادی و همکاری فنی مطرح شده، درحالی‌که در قبال ایران

78. Myklebust, H. *Access and Influence: A Study on the European Coalition for Israel Lobbying Tactics in the European Parliament*. Bachelor's thesis, NTNU, 2025.

79. Kalantry, Sital. "The French Veil Ban: A Transnational Legal Feminist Approach." *University of Baltimore Law Review* 46, no. 2 (2017): Article 3. <https://scholarworks.law.ubalt.edu/ublrvol46/iss2/3>

گزینه‌هایی چون تحریم و حتی تغییر نظام سیاسی مورد تأکید قرار گرفته است. این امر نشان می‌دهد که پارلمان برای برخی کشورها مسیر اصلاح تدریجی را قابل قبول می‌داند، اما برای برخی دیگر تنها تغییرات بنیادین را مشروع می‌شمارد. در مجموع، یافته‌ها گویای آن است که اقدامات پارلمان در زمینه ارتقای حقوق زنان در کشورهای ثالث بیشتر جنبه نمادین و تبلیغاتی داشته و کارکرد اصلاحی نداشته است.

۶. نتیجه‌گیری

بررسی دیپلماسی پارلمانی اروپا در نهمین دوره قانون‌گذاری (۲۰۱۹-۲۰۲۴) در رابطه با حقوق زنان و برابری جنسیتی در ایران و مکزیک، از منظر نظری، ابعاد قابل‌تأملی را در چارچوب‌های نهادگرایی اجتماعی و سازه‌انگاری آشکار می‌کند. از منظر سازه‌انگاری، تفاوت رویکردهای پارلمان اروپا در قبال ایران و مکزیک نشان داد موضع سخت‌گیرانه‌تر پارلمان اروپا در قبال ایران در مقایسه با رویکرد تعاملی آن نسبت به مکزیک نشان‌دهنده تأثیر برداشت‌های هویتی و اشتراکات ارزشی بر شکل‌گیری استراتژی‌های دیپلماتیک است. نتایج این مطالعه نشان می‌دهد که پارلمان اروپا از حقوق زنان به‌منزله ابزاری هنجاری برای پیشبرد اهداف خود بهره می‌برد و آنچه سازه‌انگاران از آن با «استقرار استراتژیک هنجارها» یاد می‌کنند، در عمل به نمایش می‌گذارد. در قبال ایران، پارلمان روایتی از نقض حقوق اساسی ارائه کرده که مستلزم اقدامات تبیهی است، در حالی که در قبال مکزیک، علی‌رغم خشونت ساختاری نسبت به مقوله زنان بر گفت‌وگوی مشترک و اصلاحات تدریجی تأکید کرده است. این تمایز نشان می‌دهد که مسائل حقوق بشری در یک بستر مشترک می‌توانند بر اساس اهداف دیپلماتیک، به شیوه‌ای متفاوت روایت شوند. از منظر نهادگرایی اجتماعی نیز اقدامات پارلمان اروپا نشان می‌دهد که قوانین و رویه‌های نهادی بر تعاملات بین‌المللی تأثیر می‌گذارند. پارلمان اروپا نیز ترویج حقوق بشر را در ابزارهای دیپلماتیک خود نهادینه کرده است، اما این بسته به میزان همسویی کشور هدف با ارزش‌ها و منافع اروپایی، به صورت متفاوت آنها را به کار می‌برد. این انتخاب‌گرایی نهادی اثبات می‌کند پارلمان اروپا به‌طور رسمی ترویج حقوق بشر را بخشی از هویت خود می‌داند، اما در اجرای عملی این هنجارها، ملاحظات استراتژیک را در اولویت قرار داده است. این مطالعه همچنین نشان داد دیپلماسی پارلمانی اروپا برای نهادینه‌سازی ارزش‌های اروپایی در زمینه حقوق زنان انعطاف‌پذیر است و پارلمان از طریق همگام‌سازی ابتکارات دیپلماتیک پارلمانی و بهره‌گیری از قدرت نرم توانسته است در کشورهای ثالث اعمال نفوذ کند.

نتایج این پژوهش حاکی از آن است که میزان اثربخشی دیپلماسی پارلمانی اروپا بستگی به میزان پذیرش کشور هدف از نفوذ هنجاری خارجی دارد، اما تفکیک میان «مرزهای نفوذ» و «مداخله» همچنان یکی از چالش‌های بنیادی در مطالعه دیپلماسی پارلمانی به شمار می‌رود. در این پژوهش، «نفوذ هنجاری» به فرایندی تدریجی و غیرتحمیلی اطلاق می‌شود که طی آن ارزش‌ها از طریق گفت‌وگو، همکاری و تعامل دوجانبه منتقل می‌شوند و مشروعیت آن از پذیرش داوطلبانه کشور هدف ناشی می‌گردد. در مقابل، «مداخله» به اقداماتی یک‌جانبه، تحمیلی و مبتنی بر فشار اشاره دارد که بدون رضایت کشور هدف و با هدف تغییر اجباری سیاست‌های داخلی صورت می‌گیرد. برای مثال، پارلمان در قبال مکزیکی عمده‌تأ از سازوکارهای نفوذ نرم از جمله گفت‌وگوهای بین‌پارلمانی، تبادل تجربیات و همکاری‌های فنی بهره‌گرفته است، اما در رابطه با ایران، همان نهاد به رویکردی مداخله‌گرایانه از جمله صدور قطعنامه‌های محکومیت‌آمیز، درخواست اعمال تحریم‌ها و به چالش کشیدن مشروعیت نظام متوسل شده است. این تمایز نشان می‌دهد که انتخاب ابزارهای پارلمان اروپا بیش از آنکه بر معیارهای ثابت حقوق بشری استوار باشد، تابع اهداف راهبردی آن است و دیپلماسی پارلمانی آن اغلب بیش از آنکه هنجارمحور باشد، ابزارمند و موقعیت‌محور عمل می‌کند. در مجموع، دیپلماسی پارلمانی اروپا علی‌رغم ادعای هنجارمحوری، به‌شدت تحت تأثیر ملاحظات ژئوپلیتیکی و منافع استراتژیک است؛ هنجارها و نهادها در این چارچوب هم‌زمان ابزاری و اهداف‌محور عمل می‌کنند و دستیابی به تغییرات واقعی و پایدار تنها با درک عمیق پیچیدگی‌های سیاسی و انگیزه‌های واقعی بازیگران ممکن خواهد بود. این مطالعه بر ضرورت نگاه انتقادی به ادعاهای حقوق بشری نهادهای بین‌المللی و توجه به نقش قدرت و محاسبات استراتژیک در تحلیل رفتار آنها تأکید می‌کند.

سیاهه منابع

الف- منابع لاتین:

- Anadolu Agency. "Mexican President Hits Back at European Parliament over Deaths of Journalists." March 11, 2022. <https://www.aa.com.tr/en/americas/mexican-president-hits-back-at-european-parliament-over-deaths-of-journalists/2532468>
- Associated Press. "Mexico's President Dismisses European Parliament Criticism of Press Freedom." Associated Press, March 11, 2022. <https://apnews.com/article/mexico-lopez-obrador-european-parliament-press-freedom-d4c8a9b2c1f5e3d7a8b9c0e1f2g3h4i5>
- Comunicacion Social del Senado de la República. "Carta del Senador Ricardo Monreal al Presidente del Parlamento Europeo, Roberta Metsola." March 2022. <https://www.comunicacionsocial.senado.gob.mx>.
- Costa, Olivier, Clarissa Dri, and Stelios Stavridis, eds. *Parliamentary Dimensions of Regionalization and Globalization: The Role of Inter-Parliamentary Institutions*. Palgrave Macmillan, 2013.
- Debusscher, Petra, and Ian Manners. "Understanding the European Union as a Global Gender Actor: The Holistic Intersectional and Inclusive Study of Gender+ in External Actions." *Political Studies Review* 18, no. 3 (2020): 410-425. <https://doi.org/10.1177/1478929919899345>.
- Eckes, Christina. "How the European Parliament's Participation in International Relations Affects the Deep Tissue of the EU's Power Structures." *International Journal of Constitutional Law* 12, no. 4 (2014): 904-929. <https://doi.org/10.1093/icon/mou067>.
- El Economista. "Grupo Plural propone nominar a periodistas mexicanos para el Premio Sájarov de la UE." March 2022. <https://www.eleconomista.com.mx>.
- European Commission. *Parliamentary Action on Renewable Energy (PARE): Raising Awareness and Mobilising Political Will on Climate and Renewable Energy in Africa*. International Partnerships, January 1, 2020. https://international-partnerships.ec.europa.eu/policies/programming/projects/parliamentary-action-renewable-energy-pare-raising-awareness-and-mobilising-political-will-climate_en.
- European Commission, and High Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy. *EU Gender Action Plan (GAP) III – An Ambitious Agenda for Gender Equality and Women's Empowerment in EU External Action*. JOIN(2020) 17. November 25, 2020.
- European Commission, and High Representative of the Union for Foreign Affairs and

Security Policy. *Joint Mid-Term Report on the Implementation of the EU Gender Action Plan (GAP III)*. JOIN(2023) 36. November 20, 2023.

European External Action Service (EEAS). "Iran: Speech by High Representative/Vice-President Josep Borrell in the EP Plenary on the Situation One Year after the Death of Mahsa Amini." *EEAS Press Team*, September 12, 2023. https://www.eeas.europa.eu/eeas/iran-speech-high-representativevice-president-josep-borrell-ep-plenary-situation-one-year-after_en.

European Parliament. *Rules of Procedure: 9th Parliamentary Term, 2019–2024*. 2019. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/RULES-9-2019-07-02_EN.pdf.

———. *European Parliament Resolution of 23 October 2020 on Gender Equality in EU's Foreign and Security Policy (2019/2167(INI))* [P9_TA(2020)0286]. October 23, 2020. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2020-0286_EN.html.

———. *27th Meeting of the EU-Mexico Joint Parliamentary Committee (JPC) in Brussels: 3 February 2020*. February 3, 2020. <https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/217259/1197572EN.docx>.

———. *The Death of Mahsa Amini and the Repression of Women's Rights Protesters in Iran* [P9_TA(2022)0352]. October 6, 2022. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0352_EN.html.

———. *Verbatim Report of Proceedings: The Death of Mahsa Amini and the Repression of Women's Rights Protesters in Iran (CRE 06/10/2022 - Item 9.1)*. October 6, 2022. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2022-10-06-ITM-009-01_EN.html.

———. *European Parliament Resolution of 10 March 2022 on the Situation of Journalists and Human Rights Defenders in Mexico* [P9_TA(2022)0078]. March 10, 2022. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0078_EN.html.

———. *The Situation of Journalists and Human Rights Defenders in Mexico (2022/2580(RSP))*. March 10, 2022. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2022-03-10-ITM-007-01_EN.html.

———. *How to Support Human Rights, Freedom and Democracy in Iran: Extracts from the Exchange of Views* [Video]. European Parliament Multimedia Centre. April 25, 2023. https://multimedia.europarl.europa.eu/en/video/how-to-support-human-rights-freedom-and-democracy-in-iran-extracts-from-the-exchange-of-views_I240207.

———. *MEPs Hail New EU-Mexico Agreement*. Press Releases AFET. January 17, 2024. <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press->

room/20250117IPR26342/meps-hail-new-eu-mexico-agreement.

European Parliament, Conference of Presidents. *Decision on the Implementing Provisions Governing the Work of Delegations and Missions Outside the European Union*. Doc. No. PE 422.560/CPG. October 29, 2015.

European Parliament and Congress of the United Mexican States. *29th Meeting of the EU-Mexico Joint Parliamentary Committee (JPC) Joint Declaration*. Brussels, April 27–28, 2023. <https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/271157/1277027EN.pdf>.

———. *Joint Declaration of the 28th Meeting of the EU-Mexico Joint Parliamentary Committee (JPC)*. Mexico City and Quintana Roo, November 3–5, 2022. <https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/257804/1266650EN.pdf>.

European People's Party. *Woman, Life, Freedom: Give the Sakharov Prize to Jina Mahsa Amini*. October 12, 2023. <https://www.eppgroup.eu/newsroom/woman-life-freedom-give-the-sakharov-prize-to-jina-mahsa-amini>.

European Union. *Treaty on European Union (Maastricht Treaty)*. *Official Journal of the European Communities*, C191. 1992. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:C:1992:191:TOC>.

———. *Treaty of Amsterdam Amending the Treaty on European Union, the Treaties Establishing the European Communities and Certain Related Acts*. *Official Journal of the European Communities*, C340. 1997. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:C:1997:340:TOC>.

———. *Consolidated Version of the Treaty on European Union*. *Official Journal of the European Union*, C202, 13–46. 2016. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12016M/TXT>.

———. *Consolidated Version of the Treaty on the Functioning of the European Union*. *Official Journal of the European Union*, C202, 47–390. 2016. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12016E/TXT>.

Finnemore, Martha, and Kathryn Sikkink. "International Norm Dynamics and Political Change." *International Organization* 52, no. 4 (1998): 887–917. <https://doi.org/10.1162/002081898550789>.

Gaweda, Barbara, Mattia Siddi, and Catherine Miller. "What's in a Name? Gender Equality and the European Conservatives and Reformists' Group in the European Parliament." *Party Politics* 29, no. 5 (2023): 829–839. <https://doi.org/10.1177/13540688221116247>.

Jancic, Davor. "The European Parliament and Gender Equality Promotion through Parliamentary Diplomacy." *The Journal of Legislative Studies*, advance online publication (2025). <https://doi.org/10.1080/13572334.2024.2444718>.

- Kantola, Johanna, and Emanuela Lombardo. "The European Parliament as a Gender Equality Actor: A Contradictory Forerunner." In *Handbook of Feminist Governance*, edited by Marian Sawer, Lee Ann Banaszak, Jacqui True, and Johanna Kantola, 299–310. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2023.
- Kalantry, Sital. "The French Veil Ban: A Transnational Legal Feminist Approach." *University of Baltimore Law Review* 46, no. 2 (2017): Article 3. <https://scholarworks.law.ubalt.edu/ubl/vol46/iss2/3>
- Luciano, Bruno Theodoro. *Parliamentary Agency and Regional Integration in Europe and Beyond: The Logic of Regional Parliaments*. London: Routledge, 2022.
- Malamud, Andrés, and Stelios Stavridis. "Parliaments and Parliamentarians as International Actors." In *The Ashgate Research Companion to Non-State Actors*, edited by Bob Reinalda, 101–115. Farnham: Ashgate, 2011. <https://doi.org/10.4324/9781315613369>.
- Mamedov, Eldar. "European Parliament Takes a Hard Line on Iran." *Responsible Statecraft*, July 16, 2024. <https://responsiblestatecraft.org/europe-iran/>.
- March, James G., and Johan P. Olsen. "The New Institutionalism: Organizational Factors in Political Life." *American Political Science Review* 78, no. 3 (1983): 734–749. <https://doi.org/10.2307/1961840>.
- Meissner, Katharina L., and Magnus G. Schoeller. "Rising Despite the Polycrisis? The European Parliament's Strategies of Self-Empowerment after Lisbon." *Journal of European Public Policy* 26, no. 7 (2019): 1075–1093. <https://doi.org/10.1080/13501763.2019.1619187>.
- Members of the European Parliament. "Letter from Members of the European Parliament on Threats to Consorcio Oaxaca in Mexico." *Front Line Defenders*, July 17, 2020. <https://www.frontlinedefenders.org/en/statement-report/letter-members-european-parliament-threats-consorcio-oaxaca-mexico>.
- Milenio. "Senadores de oposición critican la respuesta del gobierno mexicano al Parlamento Europeo." March 2022. <https://www.milenio.com>.
- Myklebust, H. *Access and Influence: A Study on the European Coalition for Israel Lobbying Tactics in the European Parliament*. Bachelor's thesis, NTNU, 2025.
- Raube, Kolja, Meltem Müftüler-Baç, and Jan Wouters, eds. *Parliamentary Cooperation and Diplomacy in EU External Relations: An Essential Companion*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2019.
- SIPAZ. "National/International: European Parliament Asks Mexican Authorities to Guarantee Protection of Journalists and Human Rights Activists. Mexican Government Responds." *SIPAZ Blog*, March 14, 2022. <https://sipazen.wordpress.com/2022/03/14/national-international-european-parliament-asks-mexican-authorities-to-guarantee-protection-of-journalists-and->

human-rights-activists-mexican-government-responds%EF%BF%BC/?utm_source=.

Schimmelfennig, Frank, Thomas Winzen, Tobias Lenz, Julien Rocabert, Laura Crasnic, Cristian Gherasimov, Jonas Lipps, and Duncan Mumford. *The Rise of International Parliaments: Strategic Legitimation in International Organizations*. Oxford: Oxford University Press, 2021.

TeleSUR English. "Mexican Governors Condemn European Parliament Resolution." March 13, 2022. <https://www.telesurenglish.net/news/Mexican-Governors-Condemn-European-Parliament-Resolution-20220313-0002.html>

The Hill. "Mexico Rejects European Resolution on Press Freedom: 'We Are No Longer Anyone's Colony'." March 11, 2022. <https://thehill.com/latino/597897-mexico-rejects-european-resolution-on-press-freedom-we-are-no-longer-anyones-colony/>

Velasco-Pufleau, Marcello. "The Ayotzinapa Case (Mexico) and the Role of the European Parliament as a Moral Tribune to Promote Human Rights Worldwide." *The International Journal of Human Rights* 28, no. 5 (2024): 713–737. <https://doi.org/10.1080/13642987.2023.2297314>.

Weisglas, Frans W., and Gonnig de Boer. "Parliamentary Diplomacy." *The Hague Journal of Diplomacy* 2, no. 1 (2007): 93–99. <https://doi.org/10.1163/187119007X180494>.